

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

POLITIKAI MŰVEK

Boleslaw Bierut:

A PÁRTRÓL

Szikra

Boleslaw Bierut, a lengyel népi demokrácia vezetője, a nemzetközi munkásmozgalom egyik kiemelkedő alakja. Egyes írásait, beszédeit a magyar olvasóközönség a sajtóból már eddig is ismerte. Ez a könyv, mely válogatott beszédeit és cikkeit tartalmazza, mégis egy új világot tár fel a magyar olvasó előtt. A Lengyel Népköztársaság stratégiai helyzeténél, területének nagyságánál, lakosságának létszámánál és földjének gazdagságánál fogva igen jelentős népi demokratikus ország. Tanulmányozásához és megértéséhez úgyszólván kulcsot ad a kezünkbe Bierut elvtárs, amikor kivételes szónoki műveltséggel és a szocializmus igazságába vetett hit heves, forradalmian tömör szavaival megvilágítja a lengyel népi demokrácia vezető erejének, a lengyel pártnak multját és jelenét.

A kötetben foglalt beszédek és cikkek 1948. december 15. és 1952. április 18. között keletkeztek, a lengyel párt fejlődése szempontjából döntő jelentőségű időszakban. Ez az időszak a lengyel munkáscsapat egységének megteremtésével veszi kezdetét és az elhajlók, diverzánssok elleni harc, a párt és a nép ellenségeinek leplezése, a párt megtisztítása és rohamos erősödése útján vezet a forradalmi tömegpárt jelenlegi magas színvonalához. Bierut írásai azonban nemcsak ezen az útszakaszon viszik végig az olvasót, hanem az időszerű problémák és feladatok dialektikus elemzése során visszanyúlnak a gyökerekig és előremutatóan fényt vetnek a fejlődés jövődjének szakaszára is.

A marxizmus-leninizmus tanításával felfegyverzett Lengyel Egyesült Munkáspárt a hősi lengyel munkáscsapat és a lengyel nemzet kiapadhatatlan energiájából meríti legyőzhetetlen erejét. Ennek a pártnak a vezetője Bierut elvtárs, a lengyel munkáscsapat legjobb fia, a munkásmozgalom önfeláldozó, törhetetlen harcosa, aki biztos marxista tudással és évtizedes harcokban szerzett gyakorlati tapasztalatai segítségével vezeti pártját a lenini-sztálini úton.

Hazánk és pártunk fejlődési feltételei és körülményei sokban eltérnek a lengye-

lekétől, de útunk — a szocializmus útja — közös. Tanulmányozzuk Bierut elvtárs könyvét! Tapasztalatai és tanulságai megkönnyítik munkánkat, elmélyítik a lengyel testvéri népi demokráciához fűződő baráti viszonyunkat, segítik pártunk és népünk előrehaladását.

Székely Andorné

Palmiro Togliatti:

VALOGATOTT CIKKEK ÉS BESZÉDEK

Szikra

Olaszország ma első vonalában áll annak a harcnak, melyet a nyugateurópai munkásság az amerikai imperializmus háborús tervei ellen folytat. Komoly harc ez, véres és áldozatos küzdelem, mert az amerikai zsoldban álló kormányhatalom nem válogat az elnyomás eszközeiben. A pápa és az olasz lakajminiszterek tüzzel-vassal dolgoznak azon, hogy az olasz népet besorakoztassák az amerikai világuralom szolgálatába. Az olasz ipart és kereskedelmet máris kiszolgáltatták az amerikai tőkének, üzemet üzem után zárnak be, ezért nő irtózatos mértékben a munkanélküliség, a csökkent munkahelyet dolgozók tömege.

A Kommunista Párt lankadatlan energiával dolgozik azon, hogy elhárítsa a Wall-Streettel paktáló klerikális reakció sötét aknamunkáját a köztársaság demokratikus vívmányai ellen és megghiúsítsa az újfasiszta diktatúrát.

A Kommunista Párt élén Palmiro Togliatti vezeti a harcot ez ellen a fasiszta előretörés ellen, az olasz nép békéjének védelmében. Cikkeiből és beszédeiből, amelyekben hét esztendő nehéz küzdelmeinek története tükrözik, pontosan követhető az olasz politika fejlődése a német és olasz fasiszmus elleni egységes népi küzdelem hónapjaitól (1944. június—augusztus) De Gasperi kormányának a köztársasági alkotmány ellen szervezett merényletéig és Togliattinak az 1952. júniusában monzott hatalmas képviselőházi beszédéig, melyben Ridgway tábornok olaszországi látogatásával kapcsolatosan a tudományos dokumentáció és szónoki tehetség megrázó erejével szedte ízekre az olasz és a nemzetközi reakció politikáját, az amerikai generális nevéhez tapadó baktériumháború tényeit. Maga ez a beszéd a legszebb kortörténeli dokumentumok közé sorozható.

Tanulságos és érdekes élmény Togliatti cikkein keresztül végigkísérni az olasz reakció fejlődését a Mussolini-féle fasizmus összeomlása után az általános helyzet kényszere alatt elfogadott demokratikus köztársasági rendszertől a mai amerikai típusú neofasizmusig. Togliatti már 1945 szeptemberében rámutatott arra, hogy az angol-amerikai diplomaták és katonák meg a velük egyháron pendülő olasz burzsoa politikusok alig néhány hónappal az antifasiszta háború után Szovjetunió-ellenes háborúra izgatnak. Az olasz békeszerződéssel kapcsolatosan a Vatikán és Washington a legaljasabb kútmérgezést érzik, amikor azzal vádolják a Szovjetuniót, hogy útjába áll az igazságos békének, Togliatti elvtárs írásából és szavaiból azt a bizonyosságot merítjük, hogy az olasz nép, mely húsz éven át sínylette a fasizmus elnyomását és nyomorát, melyet idegen megszállók csizmái tiportak, mely mégis képes volt ellenállni és előrehaladni — »most is képes lesz egyesíteni erőit, képes lesz arra, hogy újabb erőket ébreszsen fel és hogy a béke, a szabadság és az olasz nemzet megmentése érdekében ismét vereséget mérjen a reakció politikájára».

Aranyosi Pál

Richard Squires:

A HÁBORU GYUJTOGATÓI — EGY ANGOL TISZT FELJEGYZÉSEI

Szikra.

Richard Squires 1939-ben egyetemi hallgató volt. Irodalommal foglalkozott. Amikor a háború kitört, így látta a politikai helyzetet: »A náciizmus a halált és a barbárságot jelentette, a náciizmus elleni harc pedig a békét, az életet és a jövőbe vetett bizalmat. E napokban szabadon választhattunk a náciizmus és a demokrácia, a véget nem érő gyilkos háború és a jól megalapozott tartós béke között.« Squires a békét választotta és önként jelentkezett a brit expedíciós hadseregbe. Részt vett a franciáországi, az olaszországi, majd a németországi harcokban. A háború befejezése után a brit rajnai hadsereg főhadiszállására került.

A háború nagy kiábrándulást okozott Squiresnek. Sehogyan sem értette, miért vesztegették a jól felszerelt, harci kedvvel eltelt hadsereget. Nem értette, miért szabotálják a háborút. Ami akkor nyitott kérdéssé maradt, arra bőséges választ adott a megszálló hadsereg főhadiszállásának boszorkánykonyhája. Squires saját megfigyelései alapján írja le az angol-amerikai megszállás mesterkedéseit. Leírja az újrafelfegyverzést és a fasizálás folyamatát,

bemutatja, hogyan szerelik le sorra a békeiparágakat, hogy piacot teremtsenek az angol-amerikai exportnak, viszont teljes gőzzel üzembe helyezik a hadipart, élükön a jól kipróbált náci vezetőkkel. Amerikai és angol »egyenruhás alkuszok« Nyugat-Németországot egyetlen hatalmas fekete-piacnak tekintik. A közkatantól fel a főparancsnokig, Robertson »gumigenerálisig«, majd utódjáig, Kirkpatrickig mindenki ad-vesz-cserél. Az amerikaiak természetesen messze túlszárnyalják ezen a téren is az angolokat és a »Union Jack«, az angol zászló, mindenütt háttérbe szorul az amerikai csillagos lobogó mögött. Nagy figyelmet fordít Squires a német militarizmus újjáélesztésére. Leírja, hogyan állítják ismét munkába a volt náci tábornokokat: »A német militarizmus újjászületése nem veszély többé, hanem valóság; befejezett tény. Politikusaink bűnös tevékenységének eredménye önmagáért beszél: Európa népei fölött egy újabb háború veszélye lebeg.« Squiresnek, ha hű akart maradni önmagához, újra cselekednie kellett. Atment Kelet-Németországba és közzétette feljegyzéseit, hogy ezzel is segítsen »széttépni a család és hazugság szövénét, amelyvel becsutelen politikai cselzővők leplezni akarják aljas üzelmeiket«.

Squires könyvének megjelenése nagyon károsan érintette Anglia és Amerika vezető köreit, mert megcáfolhatatlan dokumentumaival és fotókópiáival leplezi őket és a béke ügyét szolgálja, felnyitja a becsületes emberek szemét, megmutatja nekik, honnan fenyeget a veszedelem.

R. I.

AZ ARANY ÉS A NYOMOR VILÁGA

Szikra

M. Iljin cikke a kötet élén ezt a címet viseli: »Utazás a földön«. Megírja, hogy ha valami más égtest lakója megérkezne a földre, itt sok mindent különönségek és értelmetlennek találna. Az idegen bolygóról idecsöppent vendég elmondaná, hogy a földön tett utazása során járt egy nagy szárazföldön, amelyet a bolygó lakói Amerikának neveznek. A földrész déli részén olyan gazdag a természet, hogy ott bőségesen lehetne hasznos növényeket termesztetni. Mégis Dél-Amerikában sok millió ember éhezik. Járt olyan országban, amelyben igen elterjedt az a lelki betegség, amelynek a tapasztalt földi orvosok a »hysteria bellica« — háborús örület — nevet adták. Aztán ez az idegen utas bejárt egy olyan országot, amelyet Szovjetunióknak neveznek s amely az egész szárazföld egyhatodát öleli fel. Látta, hogy az emberek ott óriási területeken átalakítják a természetet.

Amerika és amit mi nyugatnak nevezünk, az arany és a nyomor világa. Erőről a világról ad hírképet a kötet minden cikke, a legismertebb szovjet írók és újságírók, valamint a nyugati világ békeszerelő, haladó szellemi magyságainak tollából. Finnországi élmények, az amerikaiak terjeszkedése Norvégiában, a Temze-parti főváros lakóinak végtelen nyomora, a francia fiatalok tragédiája, Franco Spanyolországának terrorja, egy-egy vádoló fejezet — mind könyörtelenül rántja le a leplet a harmadik világháborút előkészítő imperialistákról. Az olvasó eljut Bonnba, a Ruhrvidékre, az Inn-folyó völgyébe, látogatást tesz Zürichben, Bernben és Genfben, de sehohsem lát mást, mint csak azt, hogy tobzódik az arany, a háborús uszítás és vele szemben nő a nyomor, de nő a népek békeszeretete, a háború gyűlölete. A könyv lapjain egy hónapot töltünk Olaszországban, aztán látjuk Jugoszlávia gyarmatosítását, és a görög monarcho-fasizták terrorját. A világ békeharcának legkiválóbb újságírói vezetnek el Azsziába, egy pakisztáni faluba, Indiába. Erezzük Ceylonban a békeharc hevességét, meglátjuk Indonézia igazi arcát és az egyiptomi helyzetet.

A költő végén Amerikába jutunk a Wall-Streetre, Washingtonba, a Panama-csatornához, Columbiába és Venezuelába.

M. Iljm cikkeknek képzelt alakja, a földre tévedt vendég az idegen bolygóról, így búcsúzik el az olvasótól: »Hallottam, hogy 600 millió ember szavazott a békére Önök-nél. Miért nem egyeznek meg mindannyian abban, hogy sohasem fogják irtani egymást, és nem rombolják le azt, amit saját maguk építettek? Hiszen ez lenne a leg-egyszerűbb és a legészszerűbb...«

A Szikra e kiadványa lerántja a leplet az arany és nyomor világról és minden olvasóban megerősíti ezt a hitet: a béke lenne a legegyszerűbb és a legészszerűbb.

A világ népei kiszélesedő békeharcának fontos dokumentuma ez a könyv.

D. L.

MAGYAR ÍRÓK

Móricz Zsigmond:

ÉLETEM REGÉNYE

Szépirodalmi Könyvkiadó

1938-ban, a hatvanadik életéhez közeledő Móricz Zsigmond a Pesti Napló hasábjain folytatásokban kezdte közölni önéletrajzát, az *Életem regényét*. A folytatásos közlésekből kötetnyi vastag életregény keletkezett, az öregedő Móricz egyik legnagyobb alkotása. A regény három nagy fejezetében a gyerekkor esemé-

nyeit idézi vissza, anyagát három magyar falu nevéhez köti, emlékeit a három gyerekkori állomáshely és színtér köré csoportosítja: *Csécse, boldog sziget, Istvándi, földrengés után, Pthrügy, a feledhetetlen szünetek*.

Móricz életregénye már írói programjában, írói törekvésében is eltér a hagyományos írói életrajzoktól. »*Ahogy életemen végighaladok, nem az események fontosak nekem, nem a fordulatok és nem a mese. Szakadatlanul a miértet keresem*« — vallja a könyvben. Nem az a célja, hogy valami teljes, krónikaszerű képet adjon gyerekkoráról. Kérdésekre keres feleleteket, saját élete és családja sorsdöntő problémáit akarja teljesen megérteni. Családi pályájuk felfelé ívelő vonalainak és letöréseinek indítékait kutatja, a nagy családi összemomlások igazi rúgóit. Szinte a kutató tudományos szenvedélyével tárja fel gyerekkorát, a szülők, nagyszülők, sőt déd- szülők életének minden olyan mozzanatát, amely kapcsolatban állt saját életével, egyénisége kialakulásával. Anyját és a falusi parókiák anyakönyveit egyaránt ki-vallatja és hetekre beletemetkezik a gyerekkorában megjelent újságokba. Ez a kereső-kutató indulat ad sodrást a regénynek, ez fogja össze valamennyire a hatalmas anyagot, az egymás nyomában fel-szökő — és Móricz tollán nyomban kerek történeté, sőt kész novellává érő — gyerekkori élményeket. Különösebb szerkesztési igény nem vezet, a három gyermek-kori állomás, Csécse, Istvándi és Pthrügy, csak lazán köti csomóba az eseményeket, a gyermekkor emlékei közé, egy-egy asszociáció kapcsán odaszóvi későbbi élete tapasztalatait és eseményeit is, a felesége, Janka éppúgy hőse ennek a könyvnek, mint gyerekkorának szereplője. Az egész könyvön érezhető az öregedő Móricz lázas sietsége, ahogy pazarlóan önti magából a képeket, a figurákat, helyzeteket és konfliktusokat, mintha valósággal szabaddulni akarna tőlük: »...mindig számtalan témám volt készenlétben, soha témahiányban nem szenvedtem, ellenkezőleg: időmredek életem volna szükségem, hogy mindazt megírjam, ami megírásra valóan felrak-tározódott bennem.« Egy kötetnyi nagyszerű, érett novellát rejt magába az *Életem regénye* és ki tudná megszámolni, hogy hány, izgalmasan érdekes novella-csírát. Milyen magyszerű novellává sűrítte Móricz, anyja elbeszélése alapján saját keresztelője történetét, vagy a tűzeség fel-robbanását, amely családjuk anyagi összemomlását idézte elő. A gyerekkori árvíz, apja kocsmái mulatozása, vagy a későbbi emlékekből előrevetített »irodalmi« tea Pesten, a dilettáns grófnőnél, vagy a

Tűgyi ebéd című részlet, Móricz legjobb írásainak intenzitásával ragad meg örökre az olvasó emlékezetében. Hány nagyszerű jelenetben érzékelteti Móricz a két szülő harcát, a falu legaljáról felfelé törő hatalmas ambíciójú apa és az úriaskodó, ábrándozó leosúszott papi családból származó anya örök viaskodását. A regény legfeledhetetlenebb és legjobban megrajzolt figurája az apa. Szinte az egész regényt betölti kissé mesehőssé növelt, mégis hűs-eredetiségű alakja, mindig robbanásra kész indulata. Egy kicsit Túri Dani, hatalmas vállalkozó kedvével, makacs szívósságával; csak szelidebb erotikájú. Maga Móricz is az önéletrajz írása közben döbben rá, hogy hányszor az apját írta meg, az apa vonásait domborította ki parasztlégyénytigrisraiban, ahogy a falusi naiva alakjában is mindig Zsuzsikát rajzolta, első gyermekszerelemét. Az *Eletem regénye* Móricz több irodalmi alakjának kulcsát adja, de Móricz egész életművének is magyarázata ez az életrajz. Erősen szociális látásmódja, a társadalmi problémák és osztálykonfliktusok iránti nagy fogékonysága, ebben a mozgalmas gyermekkorban gyökerezik a falusi jómódból a falu aljára, az éhezésbe zuhanó gyerek élményeiben és tapasztalataiban. Életrajzában ezeket az élményeket újra átélve, és forrásaikat felkutatva gazdag társadalomrajzot is ad három magyar falu multszázadvégi életéről. Klasszikus önéletrajza egyben a két világháború közötti falukutató irodalom egyik legfontosabb alkotása is.

Vargha Kálmán

Móricz Zsigmond:

ÚJ VILÁGOT TEREMTSUNK

(Gyűjtemény 1918—19-es írásaiból)

Művelt Nép Könyvkiadó

Irodalmunk történetének bűvárai az elmúlt esztendőkből sok értékes Móricz-írást hoztak felszínre, a hozzáférhetetlenség tengeréből. A *»Gyalogolni jó«* és a *»Válogatott irodalmi tanulmányok«* után most megjelentek Móricz Zsigmond a Tanácsköztársaság idején és az azt megelőző néhány hónap alatt született írásai; elbeszélések, riportok, tárcák, brosúrák. A magyar nép forradalmát, felszabadulását üdvözi, az új életet magyarázza és lélti ezekben az írásokban Móricz.

A 19-es Magyar Tanácsköztársaság hatása irodalmunkra — egyáltalán: a proletárdiktatúra kulturális életének, az utókorra gyakorolt befolyásának jegyei még nincsenek rendszeresen, átfogóan, megfelelő szempontok alapján feldolgozva.

Eppen ezért szinte úttörő jelentősége van Durkó Mátyás munkájának, aki előbúvárkodta, csoportosította, alapos és lelkiismeretes bevezető tanulmányban méltatta és magyarázta Móricz Zsigmond írásait.

Móricz nem pusztán »lelkösen üdvözölte« a forradalmat, mint a magyar írók nagy része. A forradalommal élt, érte dolgozott, vele lépett előre, a forradalommal fejlődött.

»A nép kezére kell jutni minden termőföldnek« — írja 19-ben egyik írásában. És mikor megjelenik az új földtörvény a földreformról — a forradalom, a magyar történelem legnagyobb eseményeként üdvözli. Még izzóbbá lesz a hangja a nép teljes győzelme, 1919. március 21. után, még közelebb kerül a néphez. *»Új közönség«* című írásában olvashatjuk ezeket a sorokat:

»A Nemzeti Színházban voltam este, s új közönség ült körülöttem.

Meg voltam hatva és el voltam bűvölve, mikor gróf Széchenyi Béla páholyában három dohánygyári kisasszonyt és egy öreg fekete fejkendő s nént láttam... Mintha lekasztják a függőnyt az ablakról, a nyári sötét szobában s egyszerre beömlik a gazdag napfény: a proletár szemékből úgy lobog ma a szív hősege, az értelem fénye.

Jó és szép világ. Legszebb minden világok között: emhéri világ.»

A kötet egyik jelentősége irodalomtörténeti: Móricz Zsigmond írói fejlődésének egyik legfontosabb állomását jelentik ezek az írások. (Durkó tanulmánya meggyőző részletességgel bizonyítja ezt.) Ezeknek az időeknek az igazsága és embersége akkumulálja az íróban azt az erőt, amely élete végéig felvázta a népért folytatott munkában.

Ugyanakkor kortörténeti, társadalomtörténeti jelentősége is van a kötetnek. Hiteles, részrehajlás nélküli dokumentumok ezek az írások a Tanácsköztársaság nagy szándékainak, nagyszerű törekvéseinek igazáról. El, léleklizik népünk első szocialista forradalma ezekben az írásokban és átadja nekünk eszméinek hatóerejét.

Szűcs Andor

Mikes Kelemen:

LEVELEK A SZAMUZETÉSBŐL

Ilfjúsági Könyvkiadó

A *Törökországi Levelek*, melyeket nem tudni, miért ilyen cím alatt jelent meg az Ifjúsági Könyvkiadó, írójuk, *Mikes Kelemen* halála után 33 évvel, 1794-ben látnak napvilágot először *Kulcsár István*, a *Hazai Tudósítások* szerkesztőjének kiadásában, Szombathelyen. A régi irodalomtörténetek kedvező problémáját képezte, hogyan került

háza e levél formában írt memoár, melynek Mikes életében nem volt olvasója, s talán még Rákóczi sem tudott róla. (Valószínűleg Bercsényi egyik tisztjének fia útján.)

Az íjúnak, aki 21 éves korában a fejedelemmel hagyja el a hazát és 50 évet tölt számkivetésben, nem volt semmi egyéb oka erre a bujdosásra, mint ő írja, hanem hogy nagyon szeretete a fejedelmet. Hogy mennyit érthetett a Rákóczi-felkelés nagy céljából, a nagy Száműzött terveiből, azt műveiből nem tudjuk megállapítani. Tény, hogy Rákóczi diplomáciai munkájában nem vett részt. Párizsban, ahol négy évet tölt, megtanult franciául, látóköre tágult, de az igazán nagy francia irodalom, Racine, Pascal, La Rochefoucauld hatását hasztalan keressük. Inkább *Mme Sévigné* könnyű levélformáját tanulja el és ebben örökíti meg a bujdosóélet emlékeit, s a török földön szerzett tapasztalatokat. A francia felvilágosodás termékei sem hatnak rá, kora társadalmi problémáit nem is érti, ehelyett élete vége felé majdnem teljesen vallási munkák átültetésébe merül. Kéziratban 11 ilyen műve maradt ránk, mintegy 6000 oldalnyi terjedelemben.

Mikes Kelemen végtelen szeretetreméltó, igazi, vérbeli író, aki az erdélyi őneletrajz-írók sorát folytatja. Rákócziról sokat írtak a kortársak, köztük olyan nagy memoár-író, mint *Saint-Simon*; — de senki oly mély emberi arcképet nem rajzolt róla, mint sárga hű kamarása. Csodálatosan könnyed, a népnyelv eredeti zamatát a messze idegenben is megőrző, székely humorral teli prózája *Csokonai* és *Petőfi* prózájáig keresi párját irodalmunkban, kortársai közül egyedül *Faludy Ferenc* áll melléte.

Mikes nagy emigráns-írónk, aki csaknem egész életét idegenben bujdosva töltötte. »*Boldogok azok, akik tanulni fog-nak rajtunk; kik az országgal együtt tartanak és akik fűstehöz hasonló okból el nem hagyják nemzeteket és örökségeket. Adja isten, hogy soha senki bennünket ne kövessen és irtózva halljon beszélni a mi hosszas bujdosásunkról.*« A kínzó honvágy tette íróvá, a végtelen téli esteiken, amikor kint, Rodostó partjáról odamrajzott a tenger és ő egyedül hallgatta a hullámok fölött futó szél zúgását. Szerelme, *Közszeghy Zsuzsika Bercsényi* lett. Egyedül, családtalan tűnt évre év tova számára. A fejedelmet is elvesztette. Rákóczi halálának leírása műve legművészebb, legmegrázóbb lapjai közé tartozik. A fejedelem fia kíséretében közel jár a szülőfalujához, a háromszéki Zagonhoz, de csak Erdély »köpenyegét« látja, távolról a székely havasokat. Talán akkor gyötří legjobban a honvágy. Ezután *Rákóczi József* is meghal. Semmi sem köti már Rodostóhoz. Mária

Teréziától hazabocsátását kéri. De »*Ex Turcia nulla redemptio*«, nincs visszatérés Törökországból — jegyzi rá a »nemes-szívű« királynő az aktára döntését. Még húsz évig él Mikes, végül már csak másodmagával Rákóczi bujdosói közül, 1761-ben a pestis kiragadja »haszontalan bujdosásából«.

Mélységesen szomorú és mélységesen tiszta, nemes élet, — s életének lükre, a rodostói emigráció hű krónikája, a Törökországi Levelek a legmeghatóbb hazafiságra nevelő írások egyike irodalmunkban.

Katona Jenő

URAK, PAPOK DÖLYFET, IM ELEGET TURTUK...

Antológia a magyar irodalom
antiklerikális hagyományából

Szépirodalmi Könykiadó

A haladó hagyományok, különösen pedig az antiklerikális irodalom hagyományai értékelésének módszeréhez alapvető útmutatást nyújt *Lenin* fejtegetése »*A harcok materializmus jelentőségéről*«. Ebben a munkájában *Lenin* a francia felvilágosodás irodalmát »friss, eleven, tehetséges, a papok uralmát szellemesen és nyíltan támadó« publicisztikának nevezi, s felújítva *Engels* tanácsát, arra inti, hogy »a nép közt való tömeges terjesztés céljából, fordítsák le a XVIII. század végének harcias, atheista irodalmát«.

A magyar költészet, széppróza és politikai irodalom antiklerikális hagyományait tárja elénk, ezt a lenini tanácsot megfogadva, az előttünk fekvő antológia. A magyar katolikus egyházat roppant földvagyona és a mindig a mindenkori hatalmasokkal tartó alkalmazkodási készség, a reakció szövetségesévé tette. De amíg *Petőfi*, *Ady* és *József Attila* antiklerikalizmusát szoros egységbe forrt össze forradalmi szándékaikkal, addig ez egyáltalában nem érvényes a klérus reakciót támadó irodalmunk egészére. Különösen pedig nem a századvégi polgári antiklerikális irodalomra, mely nem hasonlítató össze a felvilágosodás és *Petőfi* korának gazdag eszméi tartalmú antiklerikalizmussával és nem is szélesedett átfogó és sokoldalú kritikává.

A vallás filozófiai igényű bírálatával a felvilágosodás korában találkozunk, először *Bessenyei György* műveiben. Előzékeny, minthogy az egyház szorosan összenőtt a hűbériséggel, a középkori anti-feudális mozgalmak már egyben antiklerikális jellegűek is voltak.

A XIX. század első felében a klérus máskül szembehelyezkedett a reformtörök-

vésekkel. *Hám János* nyíltan bevallotta, hogy a reform-országgyűléseken való részvétel számára »kin és győtrelem« volt. *Királyi szék és pásztorbot egymás ellen nem lesznek* írja *Kölcsey Ferenc az Országgyűlési. Naptójában. Vörösmarty, Arany, Petőfi* költszetében hangot kap a nép, mely addig — Vörösmartyval szólva — »sóvár szemmel néz az ég felé, mert hajh, a föld! az nem övé«. Petőfi a klerikális reakció elleni harcot a függelenségi, forradalmi törekvések rész kérdésének tekintette és ebből fakadt érzelmi ereje, eszmei határozottsága. *Ady* már 1903-ban, nagyváradi újságíró korában írta: »Nekünk el kell kezdeni a dolgot az első rendnél, azután a másodikkal s a harmadikkal végre. A rangokkal, kiváltságokkal, úsdurvasággal, arisztokráciával és klérussal, a kiszípolozó tőkével egyszerre kell végezni.« Minél világosabban látta *Ady* a polgári radikálisok, szabadjómívesek gyengeségét, megalkuvását, az osztályharc igazi kérdéseit elikkasztását, annál biztosabban tudta, hogy »a fekete lobogót nem győzheti le a szocialista vörös lobogón kívül semmi.« A Horthy-korszak alatt nem egy költő, író állt az ellenforradalmi törvényeszek előtt egyház- és vallásgyalázás vádjával. Például *Illyés Gyula*: »Megjelenik akkor majd Jézus« kezdetű, a »Rend a romokban« című kötetében megjelent verséért.

A kötet anyagából *Martinovics* és *Laczkovics* antiklerikális írásait magyarul először a felszabadulás után adták ki. *Fekete János* versei is most először kerültek nyomdába. De még *Bajza József* »Összes művei« hatkötetes kiadásából is kihagyták annak idején a papi cenzuráról írt cikkét.

Majdnem száz író, művei sorakoznak e kötetben, melyek együttvéve a magyar irodalom erkölcsi erejének, helytállásának bizonyosságát adják. Az irodalmilag, politikailag egyaránt értékes antológiát *Pándi Pál* állította össze és látta el bevezeléssel.

K. I.

Illés Béla:

HONFOGLALÁS I—II.

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Vörös Hadsereg voronyezsi hadseregcsoportjának »A haza becsületéért« című napilapja 1943. február 2-i számában egy cikk keretében a többi között ezeket írta: »A szovjet katonák és tisztek nem értik, hogy miért olyan toprongyosak és kéhezelttek a fogságbakerült magyar honvédek: Hát olyan koldus ország Magyarország, kérdik lépten-nyomon, hogy valami ruháért és elegendő kenyeret sem tud adni a katonáknak, akiket a frontra küld? Ma-

gyarország gazdag ország, csak a magyar nép koldússzegény. Mindenét elveszik a nagybirtokosok, bankárok, püspökök és Horthy-tengernagy államapparátusának vezetői... Tapasztalából tudjuk, hogy a frontra hajszolt magyar katonák a tél beálltával is rongyos nyári ruhát viseltek és nyári cipőt. De a magyar honvédség raktaiban találtunk annyi téli felszerelést, ami elég lett volna, ha nem is az egész másodikk hadsereg, de legalább két honvéddudosztály felöltöztetésére...«

A céltalan háború öldökléseiben megfáradt, az éhségtől és hidegtől gyölört magyar katonáktól a Horthy-hadsereg vezetői még a meleg ruhát is elvonták. De ezt a kegyetlen igazságot már csak a hadifogolytáborban tudták meg a magyar honvédek. A segítségnyújtás sokféle módja mellett itt ismerték meg először a hamisítatlan tiszta igazságot.

Bálint, magyarszármazású szovjet őrnagy ott a hadifogolytáborban kérte *Pásztor* magyar honvédtől:

— Szereted a magyar népet?

Pásztor csak a fejével intett igent. Félt, hogyha megszólal, elírja magát.

— *Felszabadítjuk!* — válaszolta *Bálint* őrnagy.

A Nagy Honvédő Háború diadalmas csatáiban a rabló német hadsereg kiűzése közben a szovjet tisztek, a céltalan háború gonoszságait felismerő magyar honvédekkel már Magyarország felszabadításáról beszéltek.

A »Honfoglalás« regénytrilógiája ezeket a diadalmas harcokat örökíti meg. A regény történelem, mert megmutatja, hogyan válik a félrevezetett, elnyomott, a szocializmus dicső hazája ellen háborúba kergetett szegény magyar parasztból, megfélemlített honvédből a dolgozó nép igazi érdekeit felismerő, a Szovjetunió oldalán fegyvertragadó, öntudatos, a magyar nép jobb jövőjéért küzdő harcos. Hosszú és nehéz utat mutat be az író és a háborút diadalmasan, fegyverrel a kezében végigküzdő harcos: *Illés Béla*,

A második kötetben, amikor már a hadifogolytábor tagjai tevételesen harcolnak — ha még nem is fegyverrel a kezükben — hazájukért, ismerjük meg dr. *Tolnai Péter* protestáns táborilelkészét. A sárospataki kollégium szegény ácsmesterének fia, ott a hadifogolytáborban találkozik az igaz magyar néppel és lesz ügyének igaz szószólója, bátor harcosa.

A volt táborilelkész és az őt követő honvédek bár lassan fejlődnek, de megértik és magukévá teszik az igazságot. Tapasztalataik és a velük történő események meggyőzik mindannyiukat a szovjet emberek, a kommunisták igazáról és így lesznek harcosai a magyar nép felszabadításának. *Tóth József* és *Oldner* hadnagy, *Tulipán* százados és *Bálint* őrnagy alakjaiban ismeri meg a magyar katona először a

szovjet embert. Megismerik az igaz hazafiságot és olt érzik először, hogy szeretni kell a magyar népet és fegyvert kell fogni felszabadításáért.

A regénytrilógia eddig elkészült két köteté is alkalmas arra, hogy a szocialista hazaszeretetre, a Szovjetunióhoz való ragaszkodásra, a béke harcos megvédésére nevelje népünket.

D. L.

Ember György:

IIAMOR A HEGYEK KÖZÖTT

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kissé nehézkesen induló, de egyre érdekfeszítőbbé váló regény a magyar nehézipar keserves megszületését és őskorát eleveníti meg. Központi szereplője, Enrico Fassole, magyar származású milánói műlakatosmester — a róneszansz iparoművészeinek utóda — Egerben telepedik meg a XVIII. század utolsó harmadában. Polgárjogot nyer, céhtag lesz, neve Fazola Henrikre magyarosodik. Bár megnyeri a megyeház kovácsoltvas kapujának elkészítésére kitűzött pályázatot, hátat fordít a művészpályának és örökségéből vasolvasztót épít a Bükkben. Látóköre szélesebb, mint céhtársaié, a fejlődő kapitalizmus képviselőire jellemző eréllyel, ki-méletlenséggel és becsvágygal fog hozzá a nagyüzemi vállalkozáshoz: felveszi a versenyt a külföldi konkurrenciával, eleinte sikerrel. Árújának minősége országos hírnevet szerez neki, fiatal korára magas tisztséget ér el a céhben, az egri mesterek vezérüknek tekintik. Bővíti üzemet, pályájának felvéle egri és magyar viszonylatban »istenkisértően« merész. Amde válságba kerül: eléri a tőkés gazdálkodás végzete; a túltermelés. Nyakán marad a portékája, mert nem bírja a versenyt az osztrák hámorosokkal, akik olcsóbban termelnek, vámmentesen hozzák-viszik áruikat. Uzsorakölcsön sem húzhatja ki a bajból, hitele már nincs, mert egy bécsi rendelet megfosztja a magyar ipart az export jogától. Egyetlen út áll nyitva előtte: ha üzemébe »csendes társként« befogadja az államot. Így tőkét kap és kincstári megrendelést. Ez a lépés megmenti a csódtól, de céhtársai árulásnak minősítik, kiközösítik miatta; a hámorban melléje rendelt állami tisztviselő kiszorítja a vezetésből. Társadalmilag lehetetlenné vált, gőgösen őrzött önállósága megszűnt. A hámor, élete nagy műve és értelme, akkorára nőtt, hogy már maga sem bír vele: a mű megfojtja alkotóját.

A tőkés gazdálkodás vastörvényei szerint alakuló sors ez, és Ember György tisztavonalú, kerek tragédiát írt belőle. A

regény légköre korhű, emberábrázolása nagyvonalú, markáns és hiteles, meséje — a nem feltétlenül szükséges sok előzményt bőven tárgyaló kezdettől eltekintve — tömör, lendületes.

Lékay Ottó

Földes Péter:

KANYARGÓS DRAVA

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Dráva két partján két falu: a magyar Drávarét és a szerb Reticá. Csak egy folyó választja el őket, de mintha nem is egy földrészen volnának. Drávaréten kigyúl a viillány, épül a szocializmus, míg Reticán tombol a titóista reakció és egyre nagyobb sötétség borul reá. A két faluban két szerelmes él, egy szerb fiú és egy magyar lány, akik hűségesek egymáshoz, bár éveken át nem találkozhatnak, mert a jugoszláv partot erősen őrzik. A határország közé amerikai parancsra négy aljas magyar szökevény is kerül, akiknek az a feladatuk, hogy magyar területen kémkedjenek, kárt okozzanak, gyújtogassanak. Az egyik közülük, a volt csendőrezredes, 42-ben szerbeket gyilkoltatott. Itt felismerik és börtönbe kerül. Amerikai pártfogói kiszabadítják ugyan, de egy szerb őrmester, aki gyermekkorától az arcán hordja a csendőrgolyó nyomát, megfojtja.

A rendkívül szövevényes és izgalmasan érdekes történetnek azonban ez csak az egyik ága. A regény tulajdonképpen főhőse Dusán Razulics főhadnagy, volt villanyszerelő, aki Reticára kerül parancsnoknak. Itt fokozatosan ráébred a Titórendszer gyalázatosságára és újból beáll partizánnak, hogy a nép által megénekelt bátor partizánlány, Zóra Szubotin oldalán harcoljon a Szovjetunióval való barátságért és a népek békéjéért. Az író kevés szóval, tinoman és mélyen ábrázolja Dusán és Zóra szerelmét.

A regény a politikai-társadalmi háttérben ábrázolja a szövetkezeti mozgalmat is. Reticán a kulákok hiznak a szegény parasztok zsírján, mert ott a parasztok nem munkájuk, hanem a beadott föld után részesednek a terméskből, ami azt jelenti, hogy a szegények jóformán semmit sem kapnak, Drávaréten pedig traktorok dübörögnek a mezőkön, a szövetkezet szépen fejlődik. »Amott a szocializmus, itt meg akik meg akarják fojtani. Ott a népek szövetsége, itt a gyilkosok szövetsége«.

Ezzel azonban még mindig nem mondtuk el a regény tartalmát. Ott van még Milica, aki egykor szintén részt vett a németek ellen a partizánharcokban, most pedig, mint a falu jó szelleme, a parasztok

ellenállását szervezi, miközben keresi és megtalálja a pártot.

A történet túlzásfoltossága nem válik előnyére a regény művészi színvonalának. Itt csakugyan egyik probléma a másik tyűk-szemére hág, nem tud egyik sem kiteljesedni, elmélyülni. Ha valahol, itt igaz: kevesebb több lett volna. Másrészt azonban ennek folytán az érdekesség és feszültség egy pillanatig sem lankad, sőt fokozódik. Az író — igen helyesen — Révai József elvtárs szavára hallgat, aki azt mondja, hogy az író ne legyen pusztá ábrázoló, semleges leíró, merjen leleplezni, merjen gyűlölni, merje szeretni hőseit és merje átadni ezt a gyűlöletét és szeretetét az olvasónak. A Kanyargós Dráva írója e tekintetben mintaszerű munkát végez: minden alkalmat megragad, hogy éberségre, hazatúsásra és az ellenség gyűlöletére tanítson.

Balázs Sándor

OROSZ ÉS SZOVJET REGÉNYEK

Kuprin:

RIBNYIKOV FŐHADNAGY

Uj Magyar Könyvkiadó

A Szépirodalmi Kiskönyvtár új kötete Alekszandr Ivanovics Kuprinnak, a századforduló népszerű orosz írójának, Gorkij kortársának hét elbeszélését tartalmazza. A szerencséskezű válogatás a legjobb odaláról mutatja be ezt az életet alaposan ismerő, éleszemű író. A kötet címadó novellája, a »*Ribnyikov főhadnagy*« az orosz-japán háború idejébe viszi vissza az olvasót, s egy japáni kém véletlen leleplezésének lélekzetállítón izgalmas történetén keresztül mutat rá a cári Oroszország vezető osztályainak, hivatalnokainak és tisztikarának mélységes rothadságára, bukásra-érettségére. »*A játszótér*« című elbeszélés egy nyomorult kishivatalnok leánykájának élete sorvadását írja le; mint öli meg a kisgyermekét a nyomor, a napfény hiánya, »lakásuk«: a pinceodu nyirkos levegőtlensége. Bizonyra! nem véletlenül került a novella mellé »*Az elefánt*« című másik elbeszélés — ugyanis szinte tökéletes ellenképe az előbbinek. Egy vagyonos pogár kisleányának betegségéről s gyógyulásáról szól — itt egyik napról a másikra épül fel a kisleány, mert apjának még arra is módja van, hogy a kedélybeteg gyermeket egy vadódi, cirkuszi elefánt »átogatásával« vidítsa fel... »*A szentéletű Jerjiu*« egy kis-

városi hipokrita arcképét rajzolja remekbe, feledhetően vonásokkal állítván az olvasó elé a fertelmes aljasságát még maga előtt is szemforgató valóságossággal palástoló, képmutató bajkeverő velejéig romlott figuráját.

A jólsikerült fordítás Gergely Viola gondos munkája.

B. T.

Kocubinszkij:

FATA MORGANA

Uj Magyar Könyvkiadó

Nagyon helyesen választott az Uj Magyar Könyvkiadó, amikor az ukrán irodalom egyik halhatatlan klasszikusának, M. Kocubinszkijnek válogatott novelláit megjelentette. Kiváló elbeszélőt ismerhetnek meg benne a magyar olvasók és nagyszerű embert, akiről halálakor így emlékezett meg Gorkij: »*Egy csodaszép, ritka virág hervadt el, gyengéd csillag húnyt ki*«.

Miben áll Kocubinszkij nagysága? Mindenekelőtt abban, hogy korának, a századforduló Ukrajnájának hű krónikása. Látja a társadalomban mutatkozó nagy erjedést és határozottan állást foglal a mincstelenség, a kizsákmányoltak mellett. Hírt ad a falusi szegénység földéhségéről, a nép forradalmi hangulatáról éppúgy, mint a hatalmonlévők aljas mesterkedéseiről. S még amikor a multba megy vissza témáért, mint a »*Drága áron*« című novellában, akkor is azért teszi ezt, hogy a népmesei elemek felhasználásával egy magát túlélt társadalmi rend fonákosságait tárja fel.

Ujnak kell jönnie, hirdeti és minden szép szava, szíve egész melege azoké, akik ezt az újat képviselik. Így teremti meg a kiváló népi hősök egész sorát. Az olvasó örökre szívűbe zárja Gafijját és Guscsát, a falu népét harcra szervező két fiatait és ugyanígy megszereti Prokopot, a fellázadt falu bátor, becsületes vezetőjét, Zámfirt, »*A köz érdekében*« hősét és mind a többieket.

1906 februárjában, tehát az első oroszországi forradalom idején írta »*Kacaj*« című novelláját. Ebben a kis elbeszélésben kitűnő drámai erővel mutatja meg a liberális elveket hangoztató ügyvéd rettegő házánépét: lehúzott redőnyök mögött vannak reszketőn, izgalommal s csak Varvarát, a szolgálótányt küldik ki néha, hogy nézzen körül. Rongyos, elnyűtt, éhbéért szolgáló kis parasztány Varvara. — Űtik az urakat — panaszoja neki a ház ura s akkor a lányból egyszerre csak ellenállhatatlan erővel felőr a kacagás: — *Űtik... hát csak üssek... Hál'istennek, hogy a nép ezt is megírte...*

Amikor valaki e novellájáért megdicsérte, Kocubinszkij így felelt: »...nem is csinál-

tan meg jól. Az életben ez a kacaj sokkal szörnyűbb és sokkal jogosultabb». Ez jellemzi minden írását — a szenvedélyes igyekezetét az élet valóságos képének, ízének visszaadására. Vérbeli író, aki érdekesen, izgalmasan szövi a mesét, élő és érző embereket, a dolgozó nép típusait rajzolja meg, az ő igazukat bizonyítja magávalragadó, művészi erővel.

Nem lehet ezeket a novellákat meghatódottság, fellekesülés, vagy éppen harag nélkül olvasni. S ez a legnagyobb dicséret, ami írót illet: azokat az érzelmeket idézi elő az olvasóban, amelyek őt magát is vezették e novellák megírásához. Kocubinszkij ilyen író s épp ezért nagyon helyes, hogy kiváló elbeszéléseit minél több olvasóhoz eljuttassuk.

Kürti László

Spanov:

ÖSSZEESKÜVŐK I—II

Új Magyar Könyvkiadó

»... az Amerikai Egyesült Államokban, Angliában, valamint Franciaországban is vannak agresszív, új világháborúra szomjazó erők... Ezek az agresszív erők kezükben tartják a reakciós kormányokat és irányítják azokat. De ugyanakkor félnek és a béke fenntartása mellett foglalnak állást... Ezért a széleskörű békekampánynak... ma elsődendő jelentősége van.« — Ez a Sztálin-idezet áll Spanov nagy híri riportregénye folytatásának, az »Összeesküvők«-nek a margóján, jelezve az író mondanivalójának mottóját.

Az »Összeesküvők« a mű első felével, a »Gyujtogatók«-kal együtt a békéért folytatott harc leghatékonyabb nehézfegyverei közé tartozik. Ime, így csinálták a háborút a diplomatafrakkos, miniszteri kabátos árulók, képviselőmezbe öltöztetett provokátorok s így próbálják most is felszítani az új háború tüzeit — ezt mondja el ez a kitűnő könyv.

A »Gyujtogatók« Csehszlovákia annektálásával fejeződött be: megindult kelet felé a hitleri ámokfutás. Az »Összeesküvők«-ben a további eseményekkel találkozunk, látjuk az imperializmus háborútfőző bosszorkánykonyhájának további működését, amint az USA pénzurainak szalonjaiban, Nyugat-Európa fővárosaiban további kalandokra ösztönzik Hitler merészségét. A történelmi eseményeinek elemei mellett tovább gombolyodik a regény költött alakjainak a sorsa is, a történelmi szituációk által irányítva. Ismét találkozunk a »Gyujtogatók«-ból már ismert antifasiszta német munkásokkal, Klárával, Franz Lemke özvegyével és legjobb tanítványával, a fiatal Ruppall. Látjuk a Scherer-család sorsának

alakulását, amely olyan kitűnően példázza Németország sorsát: a család fasiszta tagjainak bukása a náci-Németország összeomlását, Egon Scherer útja Németország felszabadult részének magáralálását.

Az író átugorja a második világháború eseményeit és az »Összeesküvők« második kötetében a szürető népi Kínába viszi az olvasót, a felszabadító harcok kellős közepébe. A háború után itt, Távol-Keleten mozdult meg legerősebben a föld az imperializmus lába alatt, itt igyekeznek legkétségbeesettebben menteni, amit még menthetőnek vének. Emellett már megjelennek a későbbi események egyes jelei, például a baktériumfegyvereket már az előrenyomuló kínai néphadsereg ellen is mozgósítani próbálják. A Rooseveltt utáni amerikai politika egyre arcátlanabbá váló, agresszivitásának ábrázolása mellett a könyv második kötetében bő és kitűnően megrajzolt emberi sorsok tükrében mutatja meg Spanov a szabadságért harcoló kínai nép mérhetetlen erejét, szívósságát. A könyv eseményei napjaink gigászi méretű társadalmi mozgalmának eseményeibe, a békeharcba torkoltnak.

»... Kritikus idők következtek a kapitalizmus számára, amikor a politikai hamiskártyások már semmivel sem tudták eltakarni az amerikai imperializmus megbotránkosztató meztelességét. Ez már a cinizmusig nyílt harc volt a háborúért, azért a lehetőségért, hogy felidézzék és ráerőszakolják a népekre... A gyujtogatók azonban mindehnyit szembeállítják magukat a népi tömegekkel, mindenhol, az egész világon.« — írja Spanov könyvének befejezése előtt.

Ez a hatalmas alkotás mindvégig lebilincselően érdekes, egyforma intenzitással tartja fogva az olvasó figyelmét. Legnagyobb érdeme, hogy világosan, mindenki számára érthetően mutatja meg a legraffináltabb háborús machinációkat is és meggyőző erővel ábrázolja a népi erők törekvéseinek egyre szélesedő sikereit. Spanov könyve az elmúlt esztendő egyik leghatékonyabb népnevelője.

Sz. 1.

Granyin:

JAROSLAV DOMBROWSKI

Új Magyar Könyvkiadó

Az 1871-es párizsi Kommuné végső napjainak hősi erőfeszítéseivel, a rendkívüli idők kemény harcossáival ismeret meg Granyin könyve.

A regény főhőse a hazájából száműzött Dombrowski tábornok, az 1863-as lengyel felkelés egyik vezéralakja. Dombrowskit határozott jelleme, forró hazaszeretete és tudatos proletárinternacionizmusa méltóvá teszi arra, hogy köré csoportosíthassuk

az író e nagy kor eseményeit. A hős lengyel tábornok mellett az események főalakítójaként ott látjuk Párizs forradalmi népét. Szenünk láttára alakulnak át a francia főváros egyszerű lakói a Kommun elszánt, leikes harcosaivá. Louis Rouillac kárpitoslegény volt. Szenvedélyes gyöngédséggel szerette munkáját: a tiszta, nemes formákat, a pompásra faragott bútorok gazdag mintáit. Ezenkívül semmi sem létezett számára. Keserves, de felemelő tapasztalatokon át jut el a közös proletársors felismeréséig s a ráváró súlyos feladatok önkéntes vállalásáig. Ő lesz Dombrowski egyik legbensőbb híve.

Dombrowskinak nemcsak a Kommun hadviselési nehézségeivel kellett megküzdenie. Az ellenséges versaillesi hadsereg főparancsnoka, a háborúvesztett gyáva Thiers kémei megvesztegetéssel, rágalommal próbálnak a Kommun zseniális tábornoka ellen törni. Másfelől lengyel barátai sem mind értik meg. Dombrowski internacionalizmusa az orosz forradalmi demokratákkal és az orosz néppel való szoros kapcsolatból táplálkozott elsősorban, felismerve bennük a barátot, a közös elnyomót a cár elleni küzdelemben.

Árulás történt, az ellenséges csapatok betörték Párizsba. Az árulással, karrierizmusai rágalmozott lengyel tábornok az egyik utcai barrikádon hal hősi halált, sok becsületes francia hazafival együtt.

Dombrowski mellett ott állt főirányítóként az I. Internationale franciaországi frakciója, s ezen keresztül maga Marx Károly.

A könyv értékeit emeli a jellemek és események filozófiai elmélyültségű elemzése és a művészi illusztrációk, melyeket Manet és Daumier eredeti képeiről készített Varga Nándor.

F. K.

Mirza Ibrahimov:

ELJÖN A NAP

Új Magyar Könyvkiadó

Ibrahimov regényének színhelye Irán, cselekménye a második világháborút megelőző eseményekkel kezdődik, s 1941 őszén fejeződik be.

Ez a pár év Irán történetének egyik legforróbb korszaka. A Szovjetunió elvesztésére spekuláló tőkés államok, Anglia, Amerika és Németország, Iránt a szovjet elleni felvonulási területté akarják változtatni. Az ország élén az uralomragyágáról, brutalitásáról hírhedt, butaságáról híres Rezah-sah áll, aki a hatalmat fenntartó hazai tőkésék és feudális oligarchiák segítségével kegyetlen katonai diktatúrát teremt. Ezt a diktatúrát támogatja az angol-amerikai, német tőke is, mert csak így remélheti, a nép ilyen elnyomása mellett megtartani,

illetőleg megszerezni a második világháborúban oly fontossá váló északi és déli kőolajkutakat.

Rezah-sah zsarnoksága ellen lázadnak, a gyarmati uralom megdöntésére készülnek fel az iráni munkások legjobbjai, a perzsa, kurd és azerbajdzsán értelmiség legjava. A regény főhőse Fridun egyszerű falusi tanító. A szegényparasztság melletti kiállásáért Fridun, az azerbajdzsáni rendőrség Teheránba üldözi, ahol kapcsolatba kerül a munkásosztállyal. Az öntudatos, Gorkij Pével Vlaszovjára emlékeztető, kemény, bátor fiatalember néhány forradalmárral földalatti szervezetet létesít. Az állandóan szélesedő és növekedő szervezet kiáltványai és bossúrái leleplezik az angol, amerikai és német imperializmus céljait, a hazai reakciós, monarchista nagytőkés, nagybirtokos csoport tevékenységét. Fridunék megsemmisítésére az uralkodó rendszer kémeiket, besugókat, kerítőnőket mozgósít. A népi mozgalom eltűltására, a nép öntudatos vezetőinek megsemmisítésére mindent megtesznek a tőkés országok követségei is: Mister Harold, Mister Thomas, Von Walter, ugyanolyan aggodalommal, félelemmel nézi a népi mozgalom megindulását, mint az ingadozó trónszékébe kapaszkodó Rezah-sah.

De hiába, a forradalmi mozgalom erősödése, a proletariátus növekvő ereje — Ibrahimov éreztetni tudja ezt — hamarosan meghozza a gyűmölcset és »eljön a nap«, amikor a proletariátus elsöpri a Rezah-sah bukása után hatalomra jutott tőkés kalandorok csoportját és megteremt a szabad, független Iránt.

T. L.

IFJÚSÁGI KÖNYVEK

A DÖNTŐ ÉV IFJAI

Ijjúsági Könyvkiadó

A könyvben öt író érdekes élménygazdag riportját olvashatjuk azokról a nagyszerű művekről, melyek hazánkban befejezés előtt állnak. Mind az öt írás a magyar fiatalok hősi harcáról, fáradhatatlan munkalendületéről és versenyszelleméről számol be.

Sándor András, a sztálinvárosi »Partizán« i-brigád helyi termelési értekezletéről ír. Megtudjuk, hogyan éri el a brigád 200 százalékos feletti eredményeit, melyért már két ízben fűntették ki őket sztahanovista oklevéllel. Sándor András írása élő, eleven. Képekben gazdag stílusával igen érdekes olvasmány.

Koroda Miklós, a komlósi bányász-

fiatalok győzelmeiről, hősiességéről ír. Kiemeli komlói riportjában Molnár Istvánt, a komlói DISZ-szervezet titkárát. Ez a név Komlón amúgyis ismert, de érdekes arra, hogy mindnyájan ismerjük; ő volt ugyanis a 100 m-es fejtőmozgalom megindítója. Fiatal társaival beírta nevét a szocialista munka hőseinek névsorába.

Az Inotán épülő hatalmas villanyerőmű felépítésén dolgozó fiataljaink küzdelmeiről ír *Teknős* Péter. Beszámolója jó, de talán a bemutatás eleveenségében kissé elmarad a többi írástól. Némely részben túlsok a száraz, adatszerű felsorolás...

A kötet többi írása is jelentős. *Fűsi* József, a mezőtúri Béke tisznyári munkáséletéről ír, *Joós* F. Imre pedig Diósgyőrről.

A kötet novellisztikus riportjainak jelentősége abban rejlik, hogy mind az öt írás bemutatja, hogyan vált a magyar fiatalok számára pártunk és Rákosi elvtárs felhívása élővé, hogyan vált a kötelességteljesítés nemcsak szükséges feladatává, de a versenyszellem, a helytállás lelkes ébresztőjévé.

Az izléses kötésben megjelent, számos fényképpel illusztrált kötet igen sikerült munka. Fiataljaink számára készült, de az idősebb korosztály is haszonnal forgathatja.

D. D.

Gavrilov:

JEGORKA

Ijúsági Könyvkiadó

Rekkenő a hőség, még az erdőben is alig lehet lélekezni. A fényőfák mozdulatlanul állnak, a mókusok álmosan üldögélnak az ágak között. Semmi sem rezdül, míg egy aprócska barna medveboc — nem nagyobb, mint egy nemezcsizma — szalad keresztül a tisztáson. Gyámoltalan, fiatal lény, tétován keresi az utat vissza a barlanghoz, édesanyjához.

Hiába keresi, mert Szonya két komszomolista geológus társával meglátja és elhatározza, hogy a Marsall hajó hős tengereseinek elviszi ajándékkul a kedves mackót.

Igy kerül Jegorka a tengerészekhez. Izgalmas kalandok hosszú sorát éli át: Lakik sorhajón, tengeralattjárón, torpedórombolón, sőt repülőgépen is. Még az ejtőernyővel is megismerkedik. Jegorka sorsát figyelemmel kísérve az olvasó közelebbről látja a szovjet tengerészek önfeláldozó munkáját és még jobban a szívébe zárja a hős szovjet hadsereg katonáit. Csodálatos világ tárul Jegorka vezetésével szemünk elé. A tengeri és légi harcok félelmet nem ismerő hőseit közeli barátainknak érezzük. Megismerjük a fegyel-

mezett, öntudatos és képzett katonákat, hogyan állnak helyt az ellenséggel szemben és hogyan törődnek egy pillanattal a harc után már ismét azzal, hogy kedvencük, a medveboc jóllakott-e és jól érzi-e magát.

A könyv írója, Gavrilov, mesterien ért ahhoz, hogy a költőien szép részleteket, hogyan kapcsolja össze léleketelállítóan izgalmas fejezetekkel. Mesél és tanít egyszerre, minden sorából árad az őszinte és mély hazaszeretet, a szovjet ember és táj ismerete. Az értékes könyvet jól egészítik ki az illusztrációk. Jegorkát V. Scseglov rajzai nyomán még jobban megszereti a magyar ifjúság is. A zárórészletet a kis mackójának szeretnénk vissza-
tegetni: »Viszontlátásra, Jegorka, élj boldogul szép erdőben, de gyere néha el hozzánk és mesélj új kalandokról, mesélj még a szovjet emberek életéről.«

Szilágyi Lilla

A HALHATATLAN SZABADSÁG

DALA

Ijúsági Könyvkiadó

Csak a 70-es években jelenhettek meg könyvalakban Petőfi Sándor 1847 után írt versei. Legendás neve és költészete azóta indult el a szélesebb olvasórétegekhez, de csak a felszabadulás után jutott el a néphez, amelyért élt és írt. A mult hivatalos irodalomtörténetírása és a reakciós politikai szemlélet azonban igyekezett elhalványítani a költő jellemképén a forradalmárt, a republikánust, a világszabadság harcosát. Előbb a gerinchajlott kegyesök hajbókólása Ferenc József iránt, majd az uralkodóosztály érdekvédelme buzgólkodott a jellemkép hamisításán, de a kortársak lelkes följegyzései, emlékezései, majd az utókor haladó íróinak tiltakozása mindig törekedtek megghiúsítani mesterkedésüket. Már Mikszáth a pesti Petőfi-szobor felavatásakor így írt: »*Ti nem az örökséget becsülititek meg, amit hagyott. Ti csak tort ültök...*«, utóbb Ady Endre, Mór cz Zsigmond, Zuboly-Bányai Elemér, Móra Ferenc emelte fel szavát, hogy csak a legnagyobbaknak e kötetben is megjelent tiltakozását említsük.

Lukácsy Sándor emlékiratokból és a szépirodalomból a kortársak és az utódok 50 olyan írását válogatta ki, amelyek célja az, hogy a költőt »*ismerjük meg olyannak, amilyen volt*«. Arany János halhatatlan versciklusa, amelyben — »*A könny nem éget már, csupán ragyog*« — nyitja meg az emlékezések és jellemzések sorát. Ezek ugyan nem egyenlő értékűek, de mind alkalmasak arra, hogy megismer-

tesseék az igazi Petőfi legjellemzőbb vonásait, akár *Jókai*, *Vasvári Pál*, *Vachott Sándorné*, *Egressy Gábor*, *Teleki Sándor*, *Degré Alajos*, akár egy ma már ismeretlen nyomdász, *Imreh Sándor* visszaemlékezését olvassuk. A forradalom halhatatlan költője tovább él és hat, irányít, ma is — hogy miként, arról tanúskodik *Sikor József*, *Illés Béla*, *Illyés Gyula*, *Vargu Imre*, *Nagy Sándor* írása.

Az ilyen gyűjtemény természetesen nem lehet teljes, de azért egész képet adhat, amint ez az összeállítás ad is Petőfiről. A könyv kétségkívül nevelő erejű munka (és nemcsak az ifjúság számára), mint ahogyan *Vajda János* írta egykor Petőfiről: *«... azok lesznek a legszebb korszakok a nemzet jövőendő életében, amelyekben ismétlődőleg megint ő lesz az ifjúság eszményképe».*

T. E.

EGYÉB SZÉPIRODALOM

Marian Brandys:

AZ ELBESZÉLÉS KEZDETE

Szépirodalmi Könyvkiadó

Brandys könyvének olvasása közben eszembe jutott egy régi, gyermekkori olvasmányom. *«Elektropolis»* volt ennek az ifjúsági regénynek a címe, írójának neve már kiesett az emlékezetemből. A tartalmából is csak annyi maradt meg haloványan, hogy állástalan magyar mérnök volt a főszereplő, akit felfedezett amerikai nagybácsija. Ausztráliába utaztak, ott a kormánytól megvásároltak, vagy bérbé vettek egy kihasználatlan területet és azon fantasztikus várost építettek: Elektropolist. Nagyszabású technikai csodák tömegét vették véghez, úgy emlékszem, rádió sugarakat is építettek fel mindent.

A mi szemünkkel nézve »tipikus« volt a regény mérnöke: állástalan diplomás. A többi persze fantasztikum — lehet, hogy jószándékú. Az emlék azért ötlött fel bennem, mert *Brandys könyve* remekül megérzékelteti azt az új világot, amelyben a mérnökök nemhogy állástalansággal küzködnének, de az építés olyan új és végtelen távlatai nyílnak meg előttünk, amilyenről azelőtt valóban legfeljebb csak fantasztikus regényekben merhettek álmodozni. Titokzatos rádió sugarak helyett a legnemesebb matéria: a felszabadult emberi akarat sarkantyúzza a nagy letekre szárnyaló képzeletüket. Böven meríthetnek az élenjáró tudomány: a szovjet tech-

nika dűsvízű forrásából és »amerikai nagybácsik« helyett a párt és a kormány adja meg az anyagi lehetőségeket és a tervezési irányítást nagyszerű munkájukhoz.

Igy van ez ma Magyarországon és így van Lengyelországban is, ahol Brandys könyve játszódik. Ez a külön könyv nemcsak azért jó, mert az óriási építkezések, a szocialista alkotómunka pátoszát és magával ragadó lendületét tükrözi a valósághoz híven, tehát lelkesítően, hanem érdekes azért is, mert nagyszerű témájához szinte új műfajt talált. Nem igazi regény ez a könyv, de nem is dokumentum-, vagy riport-kötel. A könyvben szereplő hősök, az életben nyilván másképp hívják, egyik-másikukat talán több élő emberből gyúrta egységes típusú az író — ezért több ez dokumentumkönyvnél. Am a kompozíció, a csellekmény különböző szálai mégsem regényszerűen fonódnak egybe. Példát mutatott ezzel sok magyar írónak és az irrodalmi riport műfaját sikeresen művelő újságírónak: hogyan lehet — még a nagy regény előtt is — izgalmas és szép könyvet írni például Sztálinvárosról (amely oly sok mindenben hasonlít a lengyelek Nowa Huta-jához). Sajátos műfajú munkát, ahogy Brandys maga nevezi: »az elbeszélés kezdetét«.

Es ha íróinknak is rendkívül tanulságos ez a könyv, még mennyivel tanulságosabb és izgalmasabb lesz ez az olvasóknak. Brandys könyvéből megismerik az új Lengyelországot, a legnagyobb lengyel béke művet a születés pillanatától kezdve, a lengyel kommunisták hősi harcát, a lengyel fiatalok és az ifjúsági szervezetek példamutató odaadó munkáját és Nowa Huta történetét olvasva, amelyben elsőrendű szerepet játszik a szovjet mérnökök és tervezők segítsége —, szinte újra átérzi annak a nagy barátságának az értékét, azt a mindennapos segítséget, amelyet a magyar dolgozók, éppen úgy, mint a lengyelek, a szovjet néptől kapnak.

Barabás Tamás

AMERIKAI ELBESZÉLŐK

Szépirodalmi Könyvkiadó

A moszkvai Idegennyelvű Kiadó vállalatában, R. Orlova nagyobbterjedelmű, igen alapos előszavával huszonegy haladó amerikai író huszonhárom írása kerül magyar fordításban az olvasók elé.

A válogatás legfőbb szempontja: amerikai írók írásain keresztül megmutatni Amerikának azt az arcát, amelyet a kapitalizmus bér-írói elhallgatnak. A válogatás szempontjai engedményeket kívántak a művészi színvonal rovására. A kötet

mesterségbeli tudásban fejletlenebb kezdő írók műveit is közli. Nevesebb írók sem mindig művészileg legjobb írásaikkal szerepelnek, hanem azzal, amelyek legélesebben mutatja meg Amerika igazi arcát.

A kötet négy részre oszlik. A leggazdagabb az első, amely a jogfosztottság, az elnyomatás Amerikáját mutatja be, jelentős helyet adva a négerüldözés ábrázolásának. — A második, igen rövid rész az USA külföldi, imperialista manipulációit leplezi le, a harmadik pedig a »paradicsomi állapotok« mögött rejlő embertelen, kietlen valóságot.

A negyedik rész feladata a jobb jövőért folytatott tudatos harc ábrázolása, a kivezető út megmutatkozása. Ez a rész Howard Fast, ismert kommunista író regényrészletétől eltekintve, publicisztikai írásokat tartalmaz.

Az összegyűjtött írások azonban meggyeznek abban, hogy mindegyikük, valamilyen formában, ha nem is mindig kellő mélységben feltárva a társadalmi összefüggéseket: megmutatják a mai Amerikát.

L. O.

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

ISMERD MEG A SZOVJETUNIÓT

A Magyar-Szovjet Társaság sorozata

A sorozatnak a címe — elárulja a sorozat jellegét, tartalmát is. A Magyar-Szovjet Társaság kiadója különösen azoknak az előadókknak siet segítségére, akik különböző üzemekben, iskolákban, falvakban a Szabad Föld Téli estéken a Szovjetunióról, a Szovjetunió gazdaságáról, kultúrájáról tartanak előadást. Népünk érdeklődése egyre több és több ilyen előadást követel, hiszen mindenki látja ma már, hogy boldog jövőnk szempontjából az az egyetlen helyes út, amelyen a Szovjetunió halad előttünk. Amikor a mi népünk a szovjet életet figyeli, tanulmányozza, akkor egyúttal saját jövőjét kutatja.

Az »ISMERD MEG A SZOVJETUNIÓT« sorozat általában minden térre kiterjed. Foglalkozik a legkülönbözőbb üzemi problémákkal, a falusi embert érdeklő kérdésekkel, kulturális és szociális eseményekkel. Általában követni igyekszik a magyar fejlődést — és ez egyik

nagy előnye — lehetőleg olyan füzetek jelennek meg, amelyek éppen annak a problémának szovjet példáit és eredményeit mutatják meg, amelyek hazánkban az adott helyzetben időszerűek. Erénye még a sorozatnak az is, hogy a szovjet példákat rendszerint összekötik a magyar helyzettel, s sok esetben megmutatják azt is, hogy a szovjet példát hogyan kell hazánkban is helyesen alkalmazni. A könyvtárosok különösen az előadók és népnevelők figyelmét hívják fel ezekre a könyvekre.

A SZOVJET EMBER VISZONYA A SZOCIALISTA TULAJDONHOZ című füzet különösen aktuális ma, amikor Malenkov elvtárs az SZKP XIX. kongresszusán, vezetőink pedig az országgyűlés legutóbbi ülésén többször is felhívták a dolgozók figyelmét a takarékoság fontosságára. Ez az írás azt bizonyítja, hogy a szovjet ember ugyanúgy őrzi a közösség tulajdonát, mint egyéni javait, mert tudja, hogy a közösség tulajdona valóban az övé is. Különösen fontos a füzetnek az a része, amelyben a szerző az önköltségcsökkentésért folyó versenyről ír. A szovjet ember hazafias kötelességének tartja a lehető legnagyobb mértékben kihasználni a rábizott gépeket, anyagokat és egyéb berendezéseket, s gondja van arra, hogy körültekintéssel és gazdaságosan használják fel az állam pénzét. Az orosz nép közmondása azt tartja, hogy »kopejkából lesz a rubel«. L. Mitrofanova a moszkvai autó-traktorvillamosfelszerelési gyár köszörsőnöje takarékoskodni kezdett a közönséges csiszoló-papírral, s ezzel brigádjával egy hónap alatt ezer forint értéket takarított meg. A füzetből megismerhetik dolgozóink: hogyan küzdenek a szovjet emberek a kommunizmus megvalósításáért, milyen is az újtípusú ember viszonya a szocialista tulajdonhoz.

A KOLHOZÉLET TÖRVÉNYE két szempontból is fontos ezekben a napokban. Egyrészt azért, mert fejlődő termelőszövetkezeti mozgalmunk számára perspektívát mutatnak a gyönyörűen fejlődő, gazdagodó szovjet kolhozok, másrészt pedig azért, mert jól ábrázolja a könyv azt is, hogyan készülnek fel a szovjet kolhozok a tavaszi-nyári munkákra, s hogyan végzik azokat. A könyv a széles kubányi sztyeppén működő Lenin-kolhoz életéről szól, arról, hogyan küzdenek a parasztok a bő termésért, hogyan tervezik, szervezik és díjazták a munkát, hogy zajlik le a kolhoz beszámoló közgyűlés.

Ukrajnáról két könyv is szól. Az egyik címe: **UKRAJNA KOLHOZAI**, a másiké: **VIRÁGZÓ UKRAJNA**. Az elsöben elől-

járóban az ukrán parasztek életét mutatja be az író a cárizmus idején, hogy annál plasztikusabban domborodják ki az ellentét: nyomor a cár atyuska uralkodása alatt — virágzó élet a szocializmus idején. Bemutatja a könyv Ukrajna kolhozait, gépállomásait, megmutatja hogyan élnek az ukrán parasztek. Külön fejezetben emlékezik meg a szerző a természet átalakításáról Ukrajnában, majd ugyancsak külön a kommunizmus építkezéseiről. Végül — röviden Kárpát-Ukrajna parasztjainak új életéről, nagyszerű eredményeiről emlékezik meg.

A »Virágzó Ukrajna« inkább városiaknak szól. A szocialista iparosítás nagyszerű eredményeit, a kultúra felvirágzását, Ukrajna jövőjét mutatja be a szerző, rövid, a való életből vett példákön s így mindaz, amit elmond, még vonzóbbá, még hitelesebbé válik.

SZTAHANOVISTA-GYÁRAK A SZOVJETUNIÓBAN a címe annak a füzetnek, amely a Sztahanov-mozgalom diadalmas útját követve a sztahanovistagyárak keletkezését, szervezését és működését írja le. Az első sztahanovistagyár a Szovjetunióban a moszkvai »Kalibr«-gyár volt, ahol Nyikolaj Rosszijoszkij főmérnök szervezte meg a munkát. Ennek a gyárnak eredményeit, munkaszervezését, bátor újításait mutatja be a könyv. Majd a kollektív sztahanovista munka előfeltételeivel foglalkozik. Végül a kollektív sztahanovista munka eredményeire mutat rá.

SZOVJET DOLGOZÓK EGÉSZSÉGVÉDELME című füzet arról szól, hogyan gondoskodnak a szovjet üzemek a dolgozók egészségének megvédéséről. Beszél a könyv az üzemi munkavédelemről és balesetelhárításról, az egészségügyi állomásokról, a munkavédelmi bizottságokról, a a betegékről való gondoskodásról, a dolgozók üdüléséről, a sportról, s végül egy rövid fejezetben arról számol be, hogy a szovjet példa nyomán milyen eredményeket értünk el hazánkban.

Egyes üzemeinkben még ma is hajlandók lebecsülni a munkavédelem jelentőségét, éppen ezért erre a füzetre különösen felhívjuk a könyvtárosok figyelmét. Ajánlják minél többet, hadd olvassa el minden üzemi dolgozó.

Az »Ismerd meg a Szovjetuniót« sorozat számos más kérdést is felölel, mindet még cím szerint sem lenne hely ismereteni. Azzal, hogy közelebb hozza a szovjet életet a magyar olvasóhoz, igen hasznos és fontos szerepet tölt be, megérdemelné, hogy nagy figyelmet fordítsanak rá.

A. J.

A »MEZŐGAZDASÁGI KISKÖNYVTÁR« könyvei

Mezőgazdasági Kiadó

Az elmúlt, viszontagságos gazdasági évben igen erős különbségek voltak az egyes földek hozama között. Voltak helyek, ahol a fagy és az aszály komoly károkat okozott, ahol azonban a gazda — az állami gazdaságok igazgatója, a tszcs elnöke, agronómusa — nem sajnálta a munkát és elsajátította a haladó agrotechnika alkalmazását, ott olyan eredményeket értek el, mint a legjobb gazdasági éveken, sőt egyes helyeken ezeket az eredményeket túl is szárnyalták. Ezek a sikerek ísmét azt bizonyítják, hogy az ember úrrá lehet a természet felett, s le lehet győzni a magyar nép évszázados ellenségét: az aszályt.

Ehhez azonban az kell, hogy ne sajnálják az időt a tanulástól azok, akiknek népünk a földet bízza gondjaira. A haladó agrótechnika nélkül, a szovjet tudósok és parasztek eredményeinek és sikereinek ismerete nélkül nincs szocialista mezőgazdaság. Meg kell ezt érteniök népkönyvtárosainknak is, s ki kell venniök részüket abból a küzdelemből, melynek célja az, hogy a mezőgazdasági szakkönyvek eljussanak a parasztek kezébe. A télutón különösen azokat a könyveket kell propagálnok, amelyek a közeledő tavaszi és nyári munkák új módszereire tanítják parasztságunkat. Ezek közül különösen fel kell hívunk a figyelmet a Mezőgazdasági Kiskönyvtár sorozatra, amelyek könnyen érthetően, tömören és röviden közlik a legfontosabb tudnivalókat.

KATAY MIHALY: A GABONAFÉLÉK TERMESZTESE című könyve a bevezető szerint »azoknak a gabonaféléknek gyakorlati termelésére kíván rövid útmutatással szolgálni, melyeknek szemtermése egyrészt emberi ételmezésre, másrészt állati takarmányozásra, kisebb részben pedig ipari nyersanyagul szolgál.« A könyv tehát részletesen tárgyalja az őszi és tavaszi búza, őszi és tavaszi árpa, rozs, valamint a zab termeléséhez szükséges talajelőkészítést, trágyázást, vetőmagelőkészítést, ismerteti az egyes fajtaikat, az ápolás módját, a vetés idejét, a kártevők elleni védekezést. Röviden a vetőmag előkészítésétől a tárolásig összefoglalja a legfontosabb tudnivalókat. A könyv utolsó része a gépesítés előnyeit ismerteti.

DR. BERZSENYI JÁNOSITS LASZLÓ: A KUKORICA TERMESZTESE című könyvének jelentőségét mutatja, hogy egyik legfontosabb feladatunknak: állattenyésztésünk

fejlesztésének alapja, a kukorica. Ezenkívül a kukorica egyike azoknak a szántóföldi növényeinknek, ahol még nagy lehetőségeket hagytnak kihasználatlanul. A Szovjetunióban Ozernoj ukrainai kukoricatermesztő katasztrális holdanként 78 q-ás termést ért el. Ozernoj maga azt írja, hogy »*aki a mi kolhozainkban valamiféle titkokat keres, melyeknek segítségével éadjuk el állítólag a jó termést, mélységesen téved.*« A titok az, hogy mindent idejében csinálnak és a tudomány legújabb eredményeinek felhasználásával. Ennek elsajátításában segít ez a könyv is. Ismerteti a kukorica talaj- és éghajlati igényeit, elhelyezését a vetésforgóban, trágyázását, talajelőkészítését, vetését (a vetés idejét, módját, mélységét, a vetőmag mennyiségét) a növényápolást, a betakarítást és tárolást. A könyv jó alap azok számára is, akik agrótechnikai ismereteiket a jövőben szélesíteni akarják.

Hasonló rendszer szerint állította össze JÁNOSSI ANDOR: VETŐMAGTERMESZTÉS, TAKACS LAJOS: FÜMAGTERMESZTÉS, FONÓ LAJOS: HÜVELYESEK TERMESZTÉSE, MOHACSI TIVADAR: OLAJNÖVÉNYEK TERMESZTÉSE; KISFALUDY MIHÁLY: DOHÁNYTERMESZTÉS és DR. SEDELMAYER KURT: A CUKORRÉPA TERMESZTÉSE című könyvét. Így tehát növénytermesztőink minden fontos növény termeléséhez, ápolásához megtalálhatják a könnyen érthető, jól felhasználható szakkönyvet. Fel kell még hívni a könyvek azon fejezeteire is a figyelmet, amelyekben az egyes szerzők a legfontosabb betegségeket tárgyalják, valamint a kártevőket és az ellenük való védekezést.

BAGOLA ISTVÁN: VETŐMAG — VETÉS című könyve hangsúlyozza, hogy a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának a növénytermesztés fejlesztéséről szóló határozata a vetésnek négy fontos szempontjára hívja fel a figyelmet. Ezek: 1. a vetőmag minősége, 2. a vetőmag tisztítása, 3. a vetőmag csírázása és 4. a vetés módja (gépi vetés). Természetesen az ezekre megállapított szabályok csak úgy alkalmazhatók, ha velük együtt a vetést megelőző és követő munkák szabályait is pontosan betartják. Ez a könyv a jó vetőmag tulajdonságait, a helyes előkészítést, s a vetés elvégzésének módját ismerteti.

A Mezőgazdasági Kiskönyvtár füzetei sok hasznos tanácsot adnak a gyakorlati gazdának, s segítik abban, hogy a nehéz esztendőnkben is jól megállja helyét.

A. J.

F Roginszkaja:

RAJZOLÁS ÉS FESTÉS

Művelt Nép Könyvkiadó

Képzőművészeti irodalmunkban alig van olyan munka, amely a rajzolásnak és festésnek elméleti, vagy éppen gyakorlati útmutatója volna. Az F. Roginszkaja szerkesztette »*Rajzolás és festés*« — műfajmegjelölése szerint — »*Tanönyv nem-hivatásos művészek számára*«. Magyar fordítása nemcsak hézagpótló mű, hanem egyben olyan időszerű művészeti tankönyv, amely a szocialista realizmus szempontjait közvetíti. A Krupszkaja Össz-szövetségi Népművészeti Ház szerzői közössége e dialektikus materialista szemléletű művet azzal a céllal és módszerrel állította össze, hogy segítséget adjon a művészeti realizmus alapismereteinek, módszerének elsajátítására és biztosítsa a nem-hivatásos rajzoló, festők fejlődését.

A mű mind szemléletében, mind módszerében a legmagasabb művészeti és társadalmi igényeket tartja szem előtt. Kétéves tanfolyamban foglalja össze a csendélet, az enteriőr, az emberfej- és arckép, az emberi test, valamint a tájkép tananyagát, tehát a rajznak és festésnek újszólván minden kérdését. Külön rész foglalkozik F. Gocuk feldolgozásában a kompozícióval, feltárva a különféle témakörök képszerkesztésének alapelveit, természetesen a plakát-tervezést sem mellőzi és külön tárgyalja az új típusú ember erkölcsi arculatának ábrázolását. A függelék ismerteti a rajzhoz és festéshez használt szereket, anyagokat, a távlatan kérdéseit; és az anatómiát, a csont- és izomrendszert bemutató táblázatok segítségével.

A tankönyv lépésről lépésre vezeti be a tanulót minden képzőművészeti tevékenység alapjainak, a rajznak elsajátításába és a festés ismereteibe. Minden lecke sorozat élén megtárgyalja a kérdés lényegét (kitűnő, tömör írás a portré-művészet korszerű értelmezése), a leckék végén pedig ellenőrző kérdéseket közöl a bírálat és önbírálat érdekében. A szerzők sikerrel győzik le az írásos képzőművészeti oktatás nehézségeit, kár azonban, hogy kevés a gyakorlati képzést elősegítő, szemléltető ábra.

A Doroghy Miklós világos fordításában megjelent tankönyv kitűnő vezérfonal szabadsiskoláink oktatási menetének egységsítésére, de műbarátok önképzésére is. A finom papíron előállított kötethez Pencze László, Kossuth-díjas festőművész, főiskolai tanár írt a mű értékeit hangsúlyozó előszót.

Tamás Ernő